

Nollapersoona: tehtävien ratkaisut

Tekstikatkelmien lähde: Seppo Heikkinen: *Tilastojen Seitsemän kuolemansyntiä: Näin sinua harhautetaan*. Ylen.fi verkkosivusto, 9.4.2019. Saatavilla: <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2019/04/09/tilastojen-seitseman-kuolemansyntia-nain-sinua-harhautetaan> (Viitattu 25.6.2023)

2 A. Seuraavissa lukemastasi tekstistä poimituissa lauseissa käytetään nollapersoonaa. Tekijää ei ole siis erikseen ilmaistu. Kenet sinä tulkitset tekijäksi?

1. Esittelemme seitsemän tällaista tapausta, joihin **saattaa** tiedotusvälineitä tai somea seurattessa törmätä. Tekijä voi olla kuka vain, myös lukija tai kirjoittaja itse.
2. Toimeentulotuen saajien määrä on toki nousussa, mutta ei niin rajusti kuin kaaviosta **voisi** ymmärtää. Tekijä voi olla kuka vain, myös lukija tai kirjoittaja itse.
3. Tällä kertaa tekniikkana on, että kaavion muotosuhdetta on muutettu. Tämän **huomaa** siitä, että apuruudut (ns. hilaristikot) eivät ole neliön muotoisia. Tekijä voi olla kuka vain, myös lukija tai kirjoittaja itse.
4. Taulukkolaskentaohjelmilla kaavion muotosuhde muuttuu helposti – vaikka tahtomatta – jos kaaviota **venyttää** pysty- tai vaakasuunnassa. Tekijä voi olla kuka vain, myös lukija tai kirjoittaja itse.
5. Kaaviosta **saa** jälleen aivan väärän käsityksen tuottavuuden kehityksestä. Tekijä voi olla kuka vain, myös lukija tai kirjoittaja itse.

2 B. Muuta seuraavat tekstistä poimitut virkkeet passiivista nollapersoonaan. Muuttuuko sävy, tulkinta tai merkitys? Miten? Missä esimerkeissä muutos on selvin?

1. Ikivanhan puujalkavitsin mukaan on vale, emävale ja sitten vielä tilasto. Tämä ei tietenkään aina pidä paikkaansa. On kuitenkin totta, että joskus tilastoja **esitetään** tai **tulkitaan** väärin – tahattomasti tai jopa tahallisesti.

Sävy ja tulkinta muuttuvat: tekstin kirjoittajan tulkitsee osallistuvan sekä vääränlaisiin esityksiin että väärin tulkintoihin. **Muutos on merkittävä, koska tällainen toiminta ei ole toivottavaa.**

2. Kun kaaviota **katsotaan** tarkemmin, niin **huomataan**, että levikki ei suinkaan ala nollasta, vaan vasta 90 000:sta.

Sävy ja tulkinta eivät olennaisesti muutu. Konteksti johdattaa ajattelemaan, että tekstin kirjoittaja tarkastelee taulukkoja – näin siinäkin tapauksessa, että teksti on passiivissa. Siksi muutos ei ole merkittävä.

3. Toimeentulotuen saajien määrä on toki nousussa, mutta ei niin rajusti kuin kaaviosta voisi ymmärtää. Tällä kertaa tekniikkana on, että kaavion muotosuhdetta on muutettu. Tämän huomaa siitä, että apuruudut (ns. hilaristikot) eivät ole neliön muotoisia. Näin muutosta **saadaan** liioiteltua – tai vähäteltyä.

Sävy ja tulkinta muuttuvat: tekstin kirjoittajan voi neuvovan lukijaa tai itseään liioitteluun tai vähättelyyn. **Muutos on merkittävä, koska tällainen toiminta ei ole neutraalia ja yleisesti hyväksyttyä.**

4. Usein tiedotusvälineissä on shokeeraavia otsikoita milloin minkäkin ruoka-aineen tms. aiheuttamista terveysvaikutuksista. Usein taustalla on ihan vakavasti otettava tutkimus ja riski saattaa todella kohota.

Usein kuitenkin **unohdetaan** riskitaso, joka voi olla jo alun perin hyvin pieni. Jos jonkin sairauden saamisen riskitaso on vaikka 1/10 000, niin 100 % lisäys riskitasoon merkitsee sitä, että riski on nyt 2/10 000. Toisin sanoen riskin kasvamisen jälkeen kaksi ihmistä kymmenestä tuhannesta sairastuisi syöpään.

Sävy ja tulkinta muuttuu jonkin verran: tulkinta on, että kirjoittaja itsekin unohtaa asian usein.

©2023 Taija Udd

Nollapersoona: tehtäviä, kesäkuu 2023, jonka tekijä on **Taija Udd, Helsingin yliopisto**, on lisensoitu [Creative Commons Nimeä 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/). Materiaali on saatavilla osoitteessa kielibuusti.fi.